

RAÓ 15

AJUDEM A PRESERVAR I REHABILITAR EL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC DE POBLES I CIUTATS

Quan l'any 1981 la Generalitat de Catalunya va assumir les competències en matèria de cultura, es va iniciar una política de protecció del patrimoni cultural que seria concretada amb l'aprovació de la Llei del patrimoni cultural català 9/1993, de 30 de setembre. En aquesta llei s'estableix l'obligatorietat de reservar en els pressupostos destinats a obres públiques una partida mínima de l'1% per a la conservació, restauració i excavació arqueològica de béns protegits per la Generalitat de Catalunya. El programa de l'1% Cultural, engegat l'any 1997, es concreta en cinc protocols de col·laboració signats al llarg dels anys pels departaments de Cultura i de Política Territorial i Obres Públiques (avui Territori i Sostenibilitat). D'acord amb aquests protocols, l'Institut Català del Sòl és l'empresa que realitza la gestió econòmica, administrativa i patrimonial i executa les obres en compliment dels encàrrecs que li encomanen ambdós departaments. Gràcies a aquests programes, centenars d'edificis han pogut ser recuperats, i molts d'aquests han assumit nous usos socials que han aportat vitalitat i dinamisme als municipis on es troben.

Des del Departament de Cultura, s'incideix en el patrimoni monumental protegit i, preferentment, els béns culturals d'interès nacional (BCIN). Les actuacions del programa permeten recuperar i mantenir aquests elements de gran qualitat arquitectònica i/o cultural. Les actuacions de l'Institut, per encàrrec del Departament de Cultura, inclouen castells i fortificacions, com els de Llers, Llordà, Os de Balaguer, la Floresta, Flix, Calaf, Castellfollit de Riubregós, Aguilar de Segarra, Bagà o la torre de Vallferosa de Torà o la de Moja a Olèrdola; també les muralles de Tarragona, Besalú, Llagostera o Girona. També s'han excavat i consolidat jaciments arqueològics com el dels Vilars d'Arbeca, les restes romanes de Badalona o el pont de les Caixes de Constantí. S'han rehabilitat innumerables edificis religiosos com ara la basílica de Sant Feliu a Girona, el santuari del Miracle, l'església de la Mare de Déu de l'Assumpció a Montgai, la de Santa Maria d'Organyà, la de Sant Esteve de Pardines, la col·legiata de Castellbò o el monestir de Sant Quirze



Rehabilitació de l'antiga església vella de Vilanova de la Barca. Foto: Adrià Goula

de Colera. S'han recuperat edificis singulars com el celler cooperatiu del Pinell de Brai i el Palau Alenyà a Montblanc, entre molts d'altres.

L'inici d'un projecte de rehabilitació o restauració d'un monument es produeix quan l'Administració local competent sol·licita la inclusió d'una actuació dins la programació de l'1% Cultural. A partir d'aquesta sol·licitud, s'estudia la prioritat de l'encàrrec segons criteris de distribució equitativa en el territori i les necessitats objectives del bé cultural. El desplegament dels programes d'aplicació de l'1% Cultural es fan conjuntament amb els ajuntaments i altres entitats públiques mitjançant convenis de col·laboració.

El bagatge de l'Institut i la gran experiència en aquest tipus d'actuacions queden palesos en actuacions emblemàtiques i de gran qualitat arquitectònica com la que es va dur a terme a l'antiga església de Vilanova de la Barca. Es tracta d'un edifici gòtic del segle XIII que va quedar parcialment enderrocats durant la Guerra Civil i que estava en estat de ruïna; gràcies a l'INCASÒL es va poder recuperar i transformar en una nova sala d'usos múltiples mantenint la memòria de l'espai original i recuperant-lo a través de la introducció d'elements arquitectònics de llenguatge contemporani. La intervenció va ser mereixedora de nombrosos reconeixements i premis d'arquitectura. D'aquesta forma, el programa no només conserva el patrimoni, sinó que l'actualitza i el revalora amb noves arquitectures que hi afegeixen valor, alhora que mantenen viva la memòria, però ofereixen nous referents arquitectònics per als usos socials.



Celler cooperatiu de Pinell de Brai, Terra Alta



L'antiga església dels Dolors a Tortosa